

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
ІМ. О. М. МАРЗЄЄВА НАМН УКРАЇНИ»
ГО «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*ЗБІРКА ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
до 140-річчя з дня народження О.М. Марзєєва
(дев'ятнадцяті марзєєвські читання)
Випуск 23*

19 жовтня 2023 р.
м. Київ

таціями, генотипування за локусами *ADH1B-ADH1C* (rs1789891), *HTR2A* (rs6313), *COMT* (rs4680), *GABRA2* (rs279858), *OPRM1* (rs1799971), *BDNF* (rs6265) та *HTR1A* (rs6295) за допомогою різних методів на основі ПЛР, та статистичний аналіз даних.

Результати. Частоти досліджуваних генотипів знаходяться у рівновазі Харді-Вайнберга та відповідають частотам в європейській та змішаній американській популяції з проєкту 1000 геномів.

При порівнянні частот носійства алелей/генотипів досліджуваних локусів у людей, яких було віднесено до групи випадків та до групи контролів, було знайдено асоціацію генотипу *HTR2A* rs6313*CC (в гені серотонінового рецептору типу 2A) з ніотиною залежністю (OR = 2.28 [1.18 - 4.41], $p = 0.011$). Узагальнена регресійна модель Пуассона з кількістю вживаних сигарет і день і з тяжкістю ніотиною залежності за шкалою CDS-5 показала позитивну асоціацію *HTR2A* rs6313*C з цими ознаками ($p = 0.00118$ і $p = 0.000275$, відповідно).

Також, при бінарній моделі аналізу імпульсивності за шкалою Барратта виявлено асоціацію комбінації *GABRA2* rs279858*G + *OPRM1* rs1799971*AA з порушенням контролю поведінки ($p = 0.000553$, OR = 6.97 [1.96 - 24.7]). При мультіваріантному регресійному аналізі виявлені асоціації *BDNF* rs6265*A і паління з підвищенням імпульсивності ($p = 0.0183$ і $p = 0.00286$, відповідно).

Висновки. Доведено, що генетична архітектура комплексних захворювань може відрізнятися в популяціях з різною еволюційною історією як за асоційованими з фенотипом локусами геному, так і за розміром їх ефекту. Прогнозувальна здатність показників генетичного ризику також суттєво відрізняється поміж популяціями. Отримані результати також вказують на роль серотонінової регуляції в схильності до паління, а також на взаємовплив імпульсивності і паління. Зважаючи на вищевикладене, потрібно продовжувати дослідження генетичної схильності до комплексних факторів довкілля, зокрема схильності до паління, за рахунок, в першу чергу, проведення реплікаційних досліджень в популяціях з різною еволюційною та суспільною історією. Зокрема необхідне подальше збільшення української вибірки, а також вивчення додаткових локусів геному.

Гранти. University of Surrey Faculty Research Support Fund, US-Ukraine Biotech Initiative Small Research Grant, Crowd.Science.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ І ПСИХІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ ON-LINE ТА OFF-LINE НАВЧАННЯ

Вергелес Т.М., Сергета І.В.

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця

Одним із провідних завдань університетської гігієни сьогодення є розроблення методик бальної оцінки особливостей як психофізіологічної, так і психічної адаптації студентів сучасних медичних закладів вищої освіти за умов використання різних форм організації навчального процесу і, отже, наукове обґрунтування, на основі застосування сучасних високоінформативних відповідно психофізіологічних та психодіагностичних методів, інформативного, виходячи з прогностичних позицій, підходу щодо оцінки адаптаційних перетворень, які відбуваються під час використання аудиторного та дистанційного форматів організації навчального процесу, визначення особливостей виникнення імовірних відхилень з боку процесів формування та розвитку критеріальних психофізіологічних функцій і особливостей особистості, встановлення найбільш значущих відхилень під час процесу соціально- і навчального-значущого становлення студентів, які спостерігаються.

За результати проведених досліджень як провідні етапи прикладної інтерпретації запропонованих методик бальної оцінки особливостей перебігу психофізіологічної і психічної адаптації студентів медичних закладів вищої освіти в умовах організації навчальної діяльності в дистанційному (on-line) та в аудиторному (off-line) форматах, що розроблені, потрібно визначити:

- виявлення на основі застосування сучасних інструментальних і тестових програм оцінки ступеня вираження провідних психофізіологічних функцій та особливостей особистості дівчат і юнаків.

- оцінка одержаних даних у стандартизованих балах згідно із спеціально створеними шкалами оцінки рівня психофізіологічної та психічної адаптації студентів медичних закладів вищої освіти.
- розрахунок, відповідно до узагальнених формул для визначення особливостей перебігу процесів психофізіологічної і психічної адаптації студентської молоді, певних критеріальних даних, значення яких використовуються для розрахунку показника ступеня успішності перебігу психофізіологічної адаптації студентської молоді, що передбачає здійснення оцінки рівня функціональної готовності організму досліджуваних дівчат і юнаків до успішного оволодіння професійно-значущими знаннями і уміннями, та показника зумовлює здійснення оцінки рівня особистісних передумов до формування робочого динамічного стереотипу адекватної та ефективної реалізації повсякденної навчальної і позанавчальної діяльності дівчат і юнаків у сучасних медичних закладах вищої освіти.

- поглиблена оцінка особливостей процесів перебігу психофізіологічної і психічної адаптації студентської молоді на підставі застосування кількісних критеріїв змістовної оцінки показників успішності перебігу психофізіологічної і психічної адаптації як за умов дистанційного (on-line), так і за умов аудиторного (off-line) навчання, що встановлені.

- визначення персоніфікованих, відповідно до спрямування, стратегій застосування засобів психофізіологічного впливу та психогігієнічної корекції виявлених відхилень.

Методики бальної оцінки особливостей перебігу психофізіологічної і психічної адаптації студентів медичних закладах вищої освіти в умовах організації навчальної діяльності в дистанційному (on-line) та в аудиторному (off-line) форматах, що розроблені та науково обґрунтовані, дозволяють як визначити особливості перебігу процесів формування відповідного рівня адаптаційних можливостей організму студентів до умов здійснення напруженої повсякденної діяльності в закладах вищої освіти, так і обґрунтувати цілком адекватні до вимог особистості індивідуалізовані, згідно із змістом та спрямуванням, стратегії використання засобів психофізіологічного впливу і встановити провідні напрямки психогігієнічної корекції відхилень, котрі мають місце та потребують усунення.

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РІВНІВ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ДИНАМІЦІ 2008 - 2021 РОКІВ

Латіна Г.О.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, м. Суми

Основою промоції здоров'я педагогічних працівників повинна бути профілактика психосоматичних та психовегетативних порушень які виникають на тлі складної взаємодії організаційних чинників трудового процесу, особливостей професійної діяльності, робочих ситуацій, комунікацій, особистісних характеристик, пошуку балансу між роботою та особистим життям. Внаслідок впливу таких довготривалих професійних стресів середньої інтенсивності у педагогічних працівників виникає професійне вигорання (ПВ) (Прокопенко І. А., 2019; Teles R., Valle A., Rodríguez S., Piñeiro I., Regueiro B., 2020).

Мета дослідження – оцінити вікові особливості формування рівнів професійного вигорання педагогічних працівників в динаміці 2008 - 2021 років.

Методи та організація дослідження. Протягом 2008 - 2021 рр. оцінено рівень професійного вигорання за методикою В.В. Бойка «Діагностика рівня емоційного вигорання» у 852 педагогічних працівника Сумської області. Дослідження включало три етапи: 2008 р. – обстежено 420 педагогічних працівників; 2020 р. – обстежено 342 педагогічних працівників; 2021 р. – обстежено 85 педагогічних працівників з умовами праці он-лайн. Педагогічні працівники були розподілені на чотири вікові групи: до 31 року, від 31 до 40 років, від 41 до 50 років, 51 рік і більше. Математична обробка здійснювалась на персональному комп'ютері з використанням стандартного статистичного пакету STATISTICA 6.0.

Результати дослідження. На першому етапі дослідження проведено розподіл рівнів ПВ педагогічних працівників в динаміці років. В результаті проведеного розподілу встановлено